

ПРОФІЛАКТИКА ВИКРИВЛЕННЯ СПРИЙНЯТТЯ ГРАМАТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «ДІЄПРИКМЕТНИК»

Нагайцева Н.І.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

Дієприкметник – це дієслівна форма, яка присутня у різних мовах, але в російській мові вона істотно відрізняється від інших. Що ж треба профілакувати при вивченні іноземними реципієнтами даної теми?

1. Російські дієприкметники мають граматичні властивості дієслова та імені. Однак видова і часова парадигми дієприкметника і дієслова не збігаються, а форми для виразу станів у дієслові і дієприкметнику різні.

2. Дієприкметники, як і прикметники, мають повні і короткі форми. При цьому парадигма повних активних дієприкметників збігається з парадигмою прикметників з основою на шиплячий з наголосом на основі, а пасивних дієприкметників – з парадигмою прикметників на парно-твердий консонантний. Короткі ж форми дієприкметників утворюються майже виключно від пасивних дієприкметників минулого часу.

3. Дієприкметникові звороти (напівпредикативні одиниці) мають відносну смислову самостійність, тому легко замінюються синонімічними підрядними означальними з союзними словами *котрий, який*, що отримують форму називного відмінка/знахідного відмінка в залежності від стану дієприкметника.

4. Особливої уваги потребують застарілі й оказіональні дієприкметники, що широко використовуються у поетичних текстах.

Все вищевикладене свідчить на користь дієприкметника як живої і повноцінної частини мови, при вивченні якої слід обов'язково враховувати специфічні властивості російських дієприкметників; засвоювати парадигми повних і коротких дієприкметників і їх функціонування; маневрові заміни: предикативні структури з активними дієприкметниками ↔ структури з пасивними дієприкметниками, дієприкметникові звороти ↔ додаткові визначальні речення; явища ад'єктивації, субстантивації, оказіоналізації дієприкметників тощо.

На кафедрі гуманітарних наук факультету міжнародної освіти НТУ «ХПІ» створено навчальний посібник «Дієприкметник» [1], що всебічно відбиває ці явища.

Література:

1. Нагайцева Н. И. Причастие: учеб. пособие по русскому языку для иностранных студентов / Н. И. Нагайцева. – Харьков : НТУ "ХПИ", 2020. – 140 с.